

пу :<http://ancientrome.ru/publik/article.htm?a=1364720340>.

3. Античный полис: проблемы социально-политической организации и идеологии общества : межвузовский сборник / под ред. проф. Фролова Е.Д. – СПб. : Изд-во С.-Петербургского университета, 1995 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.sno.pro1.ru/lib/polis/antichniy_polis-1995.pdf.

4. Медведев А.П. Был ли греческий полис государством? /Античный мир и археология. Вып. 12. – Саратов, 2006. – С. 17-32. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://ancientrome.ru/publik/article.htm?a=1352390836>.

Наливайко Лариса Романівна

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри загальноправових дисциплін
юридичного факультету,
Заслужений юрист України

Сербен Олексій Юрійович

слухач Навчально-наукового інституту
заочного навчання та підвищення кваліфікації

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

**МЕХАНІЗМ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТУ ІНТЕРЕСІВ
НА ДЕРЖАВНІЙ СЛУЖБІ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД**

Кожна держава світу протягом свого історичного становлення стикалася із проблемою корупції. У ході свого демократичного розвитку органами державної влади та інститутами громадянського суспільства різних країн світу здійснювалися пошуки максимально ефективних механізмів запобігання корупційним діям на державній службі. Сьогодні у низці країн боротьба з корупцією є одним із напрямів державної політики, що сприяє мінімізації впливу корупції на всі сфери життєдіяльності. Проте не менш важливе значення сьогодні має питання запобігання проявам конфлікту інтересів.

Суспільна небезпека, корупціогенність ситуації конфлікту інтересів полягає у тому, що приватна заінтересованість державного службовця може вплинути на об'єктивне виконання ним посадових обов'язків, призвести до виникнення протиріччя з інтересами державної служби.

Вагомий внесок у дослідження тематики конфлікту інтересів на державній службі у закордонних державах зробили такі дослідники, як М. Баюк, П. Волянський, О. Клок, О. Коваленко, І. Лопушинський, В. Міцишин, Л. Наливайко, О. Токар, О. Олешко, Н. Трубинець та ін.

Конфлікт інтересів на державній службі є розповсюдженим явищем. Так чи інакше будь-який держаний службовець потрапляє у ситуації, пов'язані з конфліктом інтересів. Цих ситуацій практично неможливо уникнути, тому

що службовець під час прийняття рішення не завжди може діяти неупереджено, без урахування своїх особистих інтересів чи інтересів різних груп, а саме соціальних, політичних, бізнесових тощо, в успішній діяльності яких він може бути зацікавлений [1, с. 264]. Конфлікт інтересів з'являється у разі несумісності інтересів певних суб'єктів, тобто виникнення такої ситуації, при якій кожна зі сторін прагне зайняти позицію, несумісну і протилежну щодо інтересів іншої сторони.

Зарубіжна практика протидії корупції виробила низку ефективних адміністративно-правових засобів протидії корупції, зокрема: дозвіл конфлікту інтересів; заборони або обмеження подарунків; заборони певних видів діяльності; розкриття інформації про доходи тощо [2, с. 28]. Це зумовлює необхідність звернутися до вивчення зарубіжної практики запобігання такому явищу, як конфлікт інтересів.

Законодавство та відомчі правила США, що регулюють питання конфлікту інтересів, допомагають розрізнити належну і неналежну поведінку між явно неналежною і явно належною поведінкою посадової особи. Підхід полягає у тому, щоб визначити конфліктність інтересів через правила і положення, які допоможуть уникнути неналежної поведінки посадових осіб. Так, посадовим особам заборонено реалізовувати свої фінансові інтереси, беручи участь у справах, у яких вони можуть вплинути на отримання позитивного рішення, незалежно від існуючих обставин. Американським державним службовцям забороняється брати участь у фінансових операціях, при проведенні яких передбачається використання закритої урядової інформації, або використовувати таку інформацію в особистих цілях [3, с. 81]. Обмежено можливість отримання додаткового доходу понад основний (зарплатня). Дозволено сумісництво, проте заробіток у цьому випадку не повинен перевищувати 15% від основного посадового окладу. Це обмеження поширюється на посадових осіб всіх трьох гілок влади, за винятком членів сенату США. Чиновники, які призначаються Президентом США, взагалі не можуть отримувати будь-який інший дохід протягом усього терміну служби за послуги і діяльність, що виходить за межі безпосередніх службових обов'язків [4, с. 86]. У США діють Кодекс етичної поведінки членів Сенату Конгресу США і Кодекс етичної поведінки членів Палати Представників Конгресу США, дія яких поширюється як на членів Конгресу, так і на працівників апарату. Сьогодні Кодекс етики є основою правової регламентації адміністративної етики державних службовців США.

Ціннісний етичний кодекс державної служби прийнято також у Канаді у 1985 р. Документ містить правила поведінки, якими зобов'язані керуватися всі державні службовці у разі виникнення конфлікту між їхніми службовими обов'язками та особистими інтересами. Канадським державним службовцям не рекомендується мати приватні інтереси, за винятком дозволених кодексом, що можуть прямо і суттєво стосуватися відомства, в якому вони працюють, за умови, що вони особисто беруть участь у здійсненні відповідних дій. Після за-

лишення державної служби службовці не повинні намагатися отримати будь-які переваги факту попереднього їх перебування на посаді [5, с. 156].

Важливим є звернення до практики запобігання появі конфлікту інтересів в європейських державах. Так, у Норвегії найважливішим напрямом антикорупційної стратегії є профілактика корупції в системі державної служби, яка ґрунтується на адміністративній моралі, що складається з етичних і дисциплінарних норм [6, с. 110]. Головним поняттям, що регулює питання державної служби та боротьби з корупцією, є «конфлікт інтересів».

У Великобританії норми регулювання конфлікту інтересів майже не зазнали змін з часу своєї появи – 1890 р. Нині у межах антикорупційної стратегії у Великобританії реалізується програма утвердження принципів чесності та непідкупності у сфері державної служби. У цій державі діє Моральний кодекс поведінки державних службовців, що передбачає лояльність щодо держави, уникнення конфліктів між офіційними обов'язками і приватними інтересами, утримання від діяльності, що дискредитує державну службу, чесність, неупередженість, стриманість щодо політичних питань і спорів, прагнення до досягнення згоди і компромісу у стосунках з колегами.

Французький підхід врегулювання конфлікту інтересів на державній службі містить найбільш жорсткі обмеження щодо несумісності інтересів для державних службовців. Кримінальним законодавством Франції передбачено покарання, пов'язане з конфліктом інтересів, яке отримало назву «незаконне просування інтересів». Обвинувачення може бути висунуто проти будь-якого державного службовця, який почне працювати в компанії, яка була йому підконтрольна останні 5 років служби. Таким чином, законодавство Франції зорієнтоване більшою мірою на діяльність державних посадовців після звільнення їх з державної служби, що заслуговує на позитивну оцінку.

У законодавстві Чехії щодо конфлікту інтересів визначається, що будь-який конфлікт між приватними інтересами службовця та інтересами, які він зобов'язаний захищати у зв'язку з призначенням на посаду, і є конфліктом інтересів на державній службі [7].

Не вживається термін «конфлікт інтересів» у законодавстві Фінляндії, коли йдеться про корупцію. Коли державний службовець отримує вигоду, але в той же час інтереси його служби, інтереси держави нівелюються, то у Фінляндії прийнято говорити про неправомочність посадової особи в даній ситуації. Це означає, що у конкретному випадку чиновник неправомочний виконувати свої посадові обов'язки і йому це заборонено. Щоб працювати за сумісництвом, посадовій особі завжди необхідно отримувати дозвіл органу влади – свого роботодавця.

У Німеччині особа, яка здійснює суспільні функції, повинна інформувати про будь-який особистий інтерес, який навіть імовірно може вплинути на цього чиновника; важливо не тільки заздалегідь попередити конфлікт інтересів, але також уникнути навіть видимості (припущення) неправдивості.

Таким чином, існування конфлікту інтересів на державній службі під час

виконання різних соціальних, економічних та інших програм і заходів, особливо у нинішніх умовах фінансової кризи, нищить фундаментальні демократичні цінності та процеси, підриває авторитет державної влади. Зарубіжний досвід врегулювання конфлікту інтересів на державній службі заснований на вдосконаленні системи державної служби, ретельній розробці різних норм і правил у вигляді законодавчих актів, положень, кодексів поведінки, покликаних врегулювати поведінку державних службовців, у яких виникає чи може виникнути конфлікт інтересів. Сьогодні Українська держава здійснила вагомий прорив у врегулюванні конфлікту інтересів, разом із тим залишається низка питань, що терміново потребують свого вирішення. Зокрема, в Україні спостерігається надмірна заполітизованість в усіх галузях державного управління на всіх рівнях. Така тенденція є неприпустимою для демократичного суспільства і підриває авторитетність інституту державної служби. Важливим є запозичення кращих зарубіжних практик у досліджуваній сфері.

Література

1. Олешко О.М. Зарубіжний досвід запобігання і врегулювання конфлікту інтересів на державній службі / О.М. Олешко // Теорія та практика державного управління. – 2014. – Вип. 3. – С. 263-271.
2. Куракин А.В. Государственная служба и коррупция / А.В. Куракин. – М. : NOTA BENE, 2009. – 321 с.
3. Николайчик В.М. Правовое регулирование этики официальных лиц в США / В.М. Николайчик // Экономика. Политика. Идеология. – 1998. – № 5-6. – С. 80-88.
4. Кім К.В. Конфлікт інтересів на державній службі: правовий аспект / К.В. Кім // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія : Право. – 2014. – № 1137, Вип. 18. – С. 86-89.
5. Кудашкин А.В. Конфликт интересов на государственной и муниципальной службе: объект, предмет, субъекты / А.В. Кудашкин, Т.Л. Козлов // Актуальные проблемы экономики и права. – 2010. – № 3. – С. 156-163.
6. Наумов А.В. Ответственность за коррупционные преступления по законодательству европейских стран: сравнительно-правовой анализ / А.В. Наумов // Коррупция. – М., 2001. – 30 с.
7. Ostretuzājmu: Zākons [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.msmt.cz>.